

Lagutskottets betänkande

1981/82:26

om styrelseuppdrag i ekonomiska föreningar

Ärendet

I betänkandet behandlas motion 1981/82:1709 av Margareta Andrén (fp) och Olle Grahn (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär ändring i 22 § lagen om ekonomiska föreningar innebärande att även utländska medborgare bosatta i Sverige skall kunna inneha förtroendeuppdrag i ekonomiska föreningar.

Gällande ordning

Enligt 22 § lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar skall styrelseledamot i en ekonomisk förening vara myndig samt svensk medborgare och bosatt här i landet. Behörighetsvillkoren gäller också suppleant. Från kravet på svenskt medborgarskap och bosättning i Sverige kan dispens meddelas av kommerskollegium.

Bestämmelserna i föreningslagen är i viss utsträckning tillämpliga på bostadsrättsföreningar, understödsföreningar, erkända arbetslöshetskassor och sambruksföreningar. Detta gäller bl. a. regeln i 22 § föreningslagen. Beträffande bostadsrättsföreningar följer dock av bostadsrättslagen (1971:479) att styrelseledamot och suppleant för styrelseledamot inte behöver vara svensk medborgare.

Också beträffande andra associationsformer uppställs krav på svenskt medborgarskap för styrelseledamöter m. fl. I aktiebolag skall sålunda enligt 8 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975:1385) styrelseledamot och verkställande direktör vara svensk medborgare. Beträffande handelsbolag stadgas i lagen (1968:557) om vissa inskränkningar i rätten att sluta svenskt handelsbolag att utlänning eller utländskt företag inte får sluta svenskt handelsbolag eller ingå i sådant bolag utan särskilt tillstånd.

Motionsmotivering

I motionen framhålls att många familjer där ena eller båda makarna är utländska medborgare skaffar sig bostadsrättslägenheter. Något styrelseuppdrag i den förening som förvaltar bostaden kan dock de utländska bostadsrättsinnehavarna inte få. Inte heller kan de ha förtroendeuppdrag i olika kooperativa föreningar. Enligt motionärerna kan detta förhållande kännas otillfredsställande för invandrare som bestämt sig för att stanna här men som av olika orsaker ännu inte fått svenskt medborgarskap. Avslut-

ningsvis pekar motionärerna på att många av dem som frågan gäller har rösträtt i kommunalvalen.

Pågående utredningsarbete

Kooperationsutredningen (I 1977:01) tillkallades år 1977 för att utreda frågan om Kooperationen och dess roll i samhället. Genom tilläggsdirektiv år 1981 fick utredningen i uppdrag att göra en allmän översyn av lagstiftningen om ekonomiska föreningar i syfte framför allt att åstadkomma en tidsenlig lagstiftning om kooperativa föreningar. Arbetet bör enligt tilläggsdirektiven utmynna i ett förslag till ny lagstiftning om ekonomiska föreningar.

Utredningen har hittills avlämnat bl. a. två delbetänkanden (SOU 1979:62) Kooperationen i Sverige och (SOU 1980:36) Arbetskooperationen samt huvudbetänkandet (SOU 1981:60) Kooperationen i samhället. Frågorna rörande en ny föreningsrättslig lagstiftning kommer att behandlas i ett senare betänkande.

Utskottet

I betänkandet behandlas en motion vari yrkas att lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar (föreningslagen) skall ändras så att utländska medborgare får ha förtroendeuppdrag i ekonomiska föreningar. Till stöd för yrkandet anför motionärerna att det kan kännas otillfredsställande för utländska medborgare som invandrat till Sverige för att stanna att de inte får inneha styrelseuppdrag i olika föreningar. Motionärerna pekar bl. a. på att många invandrare skaffar sig bostadsrättslägenheter men att de är förhindrade att inneha förtroendeuppdrag i den förening som förvaltar deras bostäder.

Som framhålls av motionärerna gäller enligt föreningslagen att styrelseledamot i ekonomisk förening skall vara svensk medborgare. Dispens från kravet kan dock meddelas av kommerskollegium.

Utskottet vill erinra om att föreningslagens förbud mot att utländska medborgare innehar styrelseuppdrag inte är någon unik företeelse. Även beträffande styrelseledamöter i aktiebolag och delägare i handelsbolag uppställs krav på svenskt medborgarskap. Förhållandet är detsamma i fråga om vissa särskilda typer av föreningar, t. ex. understödsföreningar och sambruksföreningar. Bostadsrättsföreningar utgör dock ett undantag i förevarande hänseende. I bostadsrättslagen (1971:479) stadgas sålunda att styrelseledamot i bostadsrättsförening inte behöver vara svensk medborgare.

De gällande medborgarskapskraven på dem som leder olika associationsrättsliga subjekt skall ses mot bakgrund av att utländskt inflytande över ledningen av dessa juridiska personer och därmed också över den verksamhet de utövar kan innebära risker i olika avseenden för samhället. Det är

därför motiverat att en kontroll kan utövas av att utländska medborgare inte innehar styrelseuppdrag m. m. annat än i en begränsad utsträckning. De skäl som sålunda ligger bakom nuvarande ordning gör sig generellt sett gällande i lika hög grad beträffande ekonomiska föreningar som beträffande aktiebolag och andra juridiska personer.

På grund av det anförda kan utskottet inte ställa sig bakom motionärernas förslag om att medborgarskapskravet i föreningslagen skall slopas helt. Liksom hittills får önskemål om styrelseuppdrag för utländska medborgare i ekonomiska föreningar bedömas inom ramen för ett dispensförfarande. Enligt vad utskottet inhämtat från kommerskollegium medges i allmänhet dispens från kravet på svenskt medborgarskap när det gäller ett enstaka styrelseuppdrag i en förening. Skulle det visa sig att nuvarande ordning innebär några mera påtagliga olägenheter förutsätter utskottet att kooperationsutredningen uppmärksammar frågan i samband med sin översyn av föreningslagen.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår motion 1981/82:1709.

Stockholm den 30 mars 1982

På lagutskottets vägnar
LENNART ANDERSSON

Närvarande: Lennart Andersson (s), Bernt Ekinge (fp), Inger Lindquist (m)*, Ivan Svanström (c), Stig Olsson (s), Joakim Ollén (m), Arne Andersson i Gamleby (s)*, Martin Olsson (c), Ingemar Konradsson (s), Olle Aulin (m), Owe Andréasson (s), Marianne Karlsson (c)*, Bengt Silfverstrand (s), Margot Håkansson (fp) och Ingrid Segerström (s).

*Ej närvarande vid betänkandets justering.

